

Sygn. akt V CSK 285/07

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster

SSA Michał Kłós (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa T.R.
przeciwko "E." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
o stwierdzenie nieważności uchwał wspólników,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 listopada 2007 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 23 listopada 2006 r., sygn. akt [...],

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od powoda T.R. na rzecz pozwanego "E." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 540, - zł (pięćset czterdzieści złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 21 października 2005 r., Sąd Okręgowy w K., m. in. stwierdził nieważność następujących uchwał zgromadzenia wspólników pozwanej spółki: nr 10/2004 zapadłej w dniu 28 czerwca 2004 r. oraz uchwały zapadłej w dniu 24 lutego 2005 r.

Zasadnicze ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji przedstawiały się następująco:

Powód był obecny na zgromadzeniu wspólników pozwanej spółki w dniu 28 czerwca 2004 r. ale nie został dopuszczony do uczestnictwa w tym zgromadzeniu. Na zgromadzeniu tym podjęto uchwałę nr 10/2004, mocą której uznano, że działania powoda jako udziałowca oraz byłego przewodniczącego rady nadzorczej pozwanej spółki stanowią poważne zagrożenie dla bytu i dalszego rozwoju spółki. Odmowa dopuszczenia do uczestnictwa motywowana była wystąpieniem sporu pomiędzy powodem a spółką. Powód uczestniczył również w zgromadzeniu wspólników odbytym w dniu 24 lutego 2005 r., głosował przeciwko uchwale podjętej na tym zgromadzeniu, mocą której upoważniono zarząd do nabycia nieruchomości i zażądał zaprotokołowania sprzeciwu po powzięciu tej uchwały.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, stwierdzenie pozwanej o istnieniu sporu między stronami w przedmiocie odpowiedzialności powoda wobec spółki, uprawniającego - w świetle treści przepisu art. 244 k.s.h. - do odmowy dopuszczenia powoda do udziału w głosowaniu, jest bezzasadne. Sporna ocena działalności powoda nie uzasadniała wyłączenia go od głosowania na zgromadzeniu wspólników, zaś sprawa odpowiedzialności powoda wobec pozwanej nie była objęta uchwałą nr 10/2004.

Oceniając ważność uchwały podjętej w dniu 24 lutego 2005 r., Sąd Okręgowy uznał, że prawomocnym wyrokiem z dnia 7 września 2004 r. właściwy sąd stwierdził nieważność uchwały podjętej w dniu 21 października 2003 r. o przymusowym umorzeniu udziałów wspólnika pozwanej spółki - „D.” Sp. z o. o. W ocenie Sądu pierwszej instancji, wspólnik, którego udziały umorzono uchwałą,

której nieważność następnie stwierdzono, powinien być zostać powiadomiony o terminach zgromadzeń wspólników. Zgromadzenia zwołane z pogwałceniem praw takiego wspólnika zostały zwołane sprzecznie z prawem i są nieistniejące. Sąd pierwszej instancji odwołał się w tym zakresie do treści przepisów art. 238 i 242 k.s.h.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w K. w części orzekającej o powództwie o stwierdzenie nieważności uchwały nr 10/2004 podjętej w dniu 28 czerwca 2004 r. oraz uchwały podjętej w dniu 24 lutego 2005 r. w ten sposób, że oddalił powództwo.

Sąd Apelacyjny ustalił jedynie odmiennie, niż Sąd pierwszej instancji, że do udziału w głosowaniu na zgromadzeniu w dniu 28 czerwca 2004 r. nie został dopuszczony pełnomocnik powoda, nie zaś sam powód. Przy takim ustaleniu faktycznym Sąd drugiej instancji uznał, że pełnomocnik powoda mógł nie zostać dopuszczony do udziału w głosowaniu, ponieważ istniał spór pomiędzy powodem a spółką w rozumieniu przepisu art. 244 k.s.h. Oznacza to, że powód nie ma legitymacji do zaskarżenia tej uchwały z art. 250 pkt 3 w zw. z art. 252 § 1 k.s.h. Ponadto - w ocenie Sądu Apelacyjnego - zaskarżona uchwała nie pozostaje w sprzeczności z ustawą ponieważ nie da się wskazać przepisu prawa, z którym miałyby być sprzeczna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, przedmiotowa uchwała nie może również skutecznie zostać zakwestionowana ze względu na brak zawiadomienia udziałowca, co do którego toczyło się postępowanie o umorzenie udziałów. Uchybienia natury formalnej przy podejmowaniu uchwały - aby prowadzić do jej nieważności - muszą być tego rodzaju, aby mogły mieć wpływ na jej treść. Powód nie twierdził, że uchybienie to miało wpływ na sposób głosowania. Ponadto prawidłowość zwołania zgromadzenia wspólników podlega ocenie według stanu z chwili jego zwołania. Organ spółki, zwołując zgromadzenie, nie miał obowiązku antycypowania wyniku postępowania sądowego toczącego się w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały o przymusowym umorzeniu udziałów wspólnika i zawiadomienia o zgromadzeniu również tego wspólnika.

Analogiczna argumentacja prawna leżała u podstaw wyводу dotyczącego uchwały zapadłej na zgromadzeniu w dniu 24 lutego 2005 r.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną powód w części obejmującej orzeczenie zmieniające wyrok Sądu Okręgowego w K., oddalające powództwo i zasądające koszty procesu za obie instancje.

Skarżący zarzucił naruszenie przepisu art. 252 § 1 w zw. z art. 238 § 1 k.s.h. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na tym, że Sąd Apelacyjny przyjął, iż prawidłowość zwołania zgromadzenia wspólników podlega ocenie według stanu z chwili jego zwołania i nie sposób zasadnie przyjąć, że organ spółki, zwołując zgromadzenie wspólników, powinien antycypować wynik postępowania sądowego, toczącego się w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały o przymusowym umorzeniu udziałów wspólnika i o zgromadzeniu zawiadamiać również tego, którego udziały zostały przymusowo umorzone. Skarżący zarzucił ponadto naruszenie przepisu art. 252 § 1 w zw. z art. 238 § 1 k.s.h. poprzez błędną ich wykładnię i przyjęcie, że tego rodzaju uchybienie jak nieuczestniczenie w zgromadzeniu wspólnika, którego udziały został przymusowo umorzone, a którego prawa w spółce zostały następnie przywrócone, nie są uchybieniami, które uzasadniają stwierdzenie nieważności uchwały, o ile nie miały wpływu lub choćby nie mogły mieć wpływu na wynik głosowania. Ponadto powód zarzucił naruszenie przepisu art. 244 k.s.h. poprzez przyjęcie, że powód zasadnie został niedopuszczony do udziału w głosowaniu nad uchwałą nr 10/2004.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzasadnienia zarzutu naruszenia przepisu art. 252 § 1 w zw. z art. 238 § 1 k.s.h. powód upatrywał w zaniechaniu zapraszania na posiedzenia walnych zgromadzeń jednego ze wspólników (innego niż powód), co do którego podjęto wcześniej uchwałę o umorzeniu udziałów zaś postępowanie o stwierdzenie nieważności tej uchwały, w dacie pierwszego ze zgromadzeń, było w toku. Powstaje zatem zagadnienie, czy powyższe uchybienie czyni zaskarżone uchwały nieważnymi.

Przede wszystkim wypada zgodzić się z poglądem Sądu Apelacyjnego, z którego wynika, że uchybienie przepisom formalnym może prowadzić do

nieważności uchwały, jeśli skarżący wykaże, że uchybienie to mogło wywrzeć negatywny wpływ na treść podjętej uchwały. Powyższe stanowisko, ugruntowane również w doktrynie, zajmował Sąd Najwyższy nie tylko na gruncie prawa handlowego, lecz także na gruncie art. 42 ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (tekst jednol. Dz. U. z 2003 r., Nr 188, poz. 1848 ze zm.), np. w wyroku z dnia 9 marca 1984 r., I CR 47/84, OSNCP 1984, nr 10, poz. 182. W odniesieniu do uchwał organów spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i akcyjnej pogląd ten Sąd Najwyższy wypowiedział w wyroku z dnia 16 marca 2005 r., III CK 477/04, (Wokanda 2005, nr 5 - 7, s. 15). W wyroku z dnia 16 lutego 2005 r., III CK 296/04, (BSN 2005, nr 6, s. 11) Sąd Najwyższy uznał wręcz, że podjęcie przez zarząd spółki akcyjnej uchwały o zwołaniu walnego zgromadzenia bez obecności jednego z członków tego organu, który nie był powiadomiony o posiedzeniu, nie powoduje bezskuteczności tego zwołania, a podjętych na nim uchwał nie należy traktować jako nieistniejące. W piśmiennictwie podkreśla się, że tak elastyczna wykładnia przepisów ustawy, podyktowana względami bezpieczeństwa obrotu, nie znajduje wprawdzie wsparcia w art. 58 k.c., lecz umożliwia ją zasada ograniczonej autonomii prawa spółek wyrażona w art. 2 k.s.h.

W niniejszej sprawie należy ponadto pamiętać, że - jeśli nawet doszło do wadliwości w zwołaniu zgromadzeń wspólników - to dotyczyły one innego, niż powód wspólnika. Ponadto - jak trafnie zwrócił na to uwagę Sąd Apelacyjny - powód nie podjął nawet próby wykazania na czym polegać miał wpływ podniesionej przez niego wadliwości w zwołaniu zgromadzenia wspólników na treść zapadłych na nim uchwał.

Powracając do wcześniej sformułowanego zagadnienia należy uznać, że nie jest uzasadniona argumentacja skarżącego, wywodząca nieważność zaskarżonych uchwał z faktu, że zostały one podjęte pod nieobecność wspólnika, co do którego później uchylono uchwałę o umorzeniu jego udziałów. Wyrok zapadły w procesie o ustalenie nieważności uchwały ma charakter deklaracyjny i działa *ex tunc*. Powyższe stwierdzenie nie wyjaśnia jednak w pełni charakteru prawnego instytucji uregulowanej w art. 252 k.s.h. Uznaje się bowiem w orzecznictwie, że do czasu stwierdzenia przez sąd nieważności, uchwała wspólników powzięta wbrew przepisom prawa rodzi skutki prawne w niej określone. Przemawia za tym

konieczność zapewnienia odpowiedniej ochrony pewności obrotu i możliwości działania organów statutowych spółki. Powyższe stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lutego 2004 r., II CK 438/02, (nie publ.) i uchwale składu 7 sędziów z dnia 1 marca 2007 r., III CZP 94/06, (OSNC 2007, nr 7 - 8, poz. 95). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy uznał, że do czasu rozstrzygnięcia powództwa należy respektować kwestionowaną uchwałę, a więc przyznawać jej skutki prawne, mimo jej ewentualnej nieważności.

Konsekwencją powyższych rozważań jest stwierdzenie, że jeśli w dacie zwołania zgromadzenia wspólników, w odniesieniu do jednego z nich obowiązywała uchwała o umorzeniu jego udziałów i dopiero toczyło się postępowanie o stwierdzenie nieważności tej uchwały, zaniechanie zaproszenia tego wspólnika na zgromadzenie nie może skutkować nieważnością uchwał podjętych na tym zgromadzeniu.

Powyższa argumentacja nie odnosi się do uchwały z dnia 24 lutego 2005 r. Wyrok sądu drugiej instancji w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały o umorzeniu udziałów zapadł w dniu 10 stycznia 2005 r. i był to wyrok prawomocny, a to ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, która nie sięgała progu 20.000,00 zł., wymaganego treścią d. art. 392¹ § 1 k.p.c. Oznacza to, że nie było żadnych przeszkód aby wspólnik, którego wyrok ten dotyczył, mógł zostać zaproszony. Nie mniej jednak w odniesieniu do tej uchwały pozostaje w mocy argumentacja przywołana wyżej, a wiążąca nieważność uchwały wynikająca z uchybienia przepisom o charakterze proceduralnym z wykazaniem wpływu tych uchybień na treść uchwały.

Nie można również uznać za zasadny zarzutu naruszenia przepisu art. 244 k.s.h. Przepis ten ma charakter wyjątku i jako taki nie powinien być wykładany w sposób rozszerzający. Stanowisko to zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 stycznia 1998 r., III CKN 302/97, (OSNC 1998, nr 7-8, poz. 124) a także w wyroku z dnia 6 czerwca 2003 r., IV CKN 183/01, (niepubl.). Powoda i pozwaną spółkę dzielił jednak spór dotyczący zachowań powoda w przeszłości, gdy piastował funkcję w organach spółki. Sposób sprawowania tej funkcji, a także kontakty z innymi podmiotami zostały w przedmiotowej uchwale poddane ocenie,

z którą powód polemizuje. Nie da się wykluczyć, że w przyszłości uchwała ta będzie jedną z przesłanek wystąpienia przeciwko powodowi z określonymi roszczeniami. Jak przyjmuje się w piśmiennictwie, w omawianym przepisie nie chodzi tylko o spory o jakich mowa w art. 210 k.s.h., ale także wszystkie inne możliwe spory przed sądem lub w postępowaniu arbitrażowym. W tej sytuacji uzasadniona jest teza, że uchwała ta zapadła w ramach sporu o jakim mowa w art. 244 *in fine* k.s.h. Uprawniało to pozwaną spółkę do odmowy dopuszczenia pełnomocnika powoda do udziału w głosowaniu.

Mając powyższe względy na uwadze, jak również treść przepisu art. 398¹⁴ k.p.c., należało skargę kasacyjną oddalić. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie przepisu art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c.